

ONESNAŽENE JAME V OBČINAH NOVO MESTO IN TREBNJE

Andrej Hudoklin, JK Vinko Paderšič-Batreja Novo mesto

Problem

Stoletja so dedje s strahom in spoštovanjem zrl v skrivnostno globel ob poti v gozdu. Iz nje so ob prvem mraku prišumeli netopirji, včasih sova, ob nevihtah so se vanjo zatekali drvarji, pastirji, mimoidoči. Za otroke je bila tema, ki se je naselila v jamo, skrivnostni svet palčkov, vil, divjih mož... In potem so nekega dne vnuki mimogrede samoupravno razčistili s tisočletno dediščino, mitologijo, etiko ter v protest nerešeni komunalni politiki v krajevni skupnosti, občini, republiki, državi in planetu zasuli jamo z odpadki.

Žalosten vsakdan. Jama Kevder pri Verdunu je popolnoma zasuta z odpadki. (Foto: A. Hudoklin)

Posledice problema

Podobnih presenečenj in groženj je ob naših obiskih kraškega podzemlja vse več. Do letošnjega leta smo zabeležili na območju občin Novo mesto in Trebnje zaskrbljujoče podatke, ki jih podrobneje predstavlja tabela v nadaljevanju za vsak objekt posebej.

Tabela 1: ONESNAŽENE JAME V OBČINI NOVO MESTO

št.	OBJEKT			VRSTA			ODPADKI				ČAS			
	K. Š.	IME	KRAJ	VODNA JAMA	SUHA JAMA	BREZNO	GOSPODINJSKI	KOSOVNI	FEKALIJE	MRHOVINA	POŠKODBE	STALNO	OBČASNO	ENKRATNO
1	111	Črničkova jama	Jama	x				x		x	x			
2	112	Bruhalnik za žago	Jama	x			x						x	
3	114	Jazbina	Podturn		x					x				x
4	187	Kotarjeva prepadna	Stranska vas	x			x	x		x			x	
5	411	Klevezška zg. jama	Klevez		x				x			x		
6	432	Pasja jama	Podgozd			x	x						x	
7	439	Štavka			x		x						x	
8	440	Selska jama	Lipovec			x	x			x			x	
9	457	Zvrnilca	Ratje			x	x						x	
10	667	Mala knežja jama	Podstenice		x			x						x
11	1055	Slugova jama	Globodol			x	x						x	
12	1130	Jama v Obrhu	Obrh			x				x				x
13	1411	Špelkotova jama	Globodol			x				x			x	
14	2347	Rklevska prepadna	Grčevje			x				x			x	
15	2358	Shornica	Petane	x			x						x	
16	2362	Zgončarca	Dolenja vas			x	x			x			x	
17	2363	Župenca	Podljuben			x	x			x			x	
18	2577	Pihalnik	Podturn			x	x			x	x			x
19	2874	B. pri Pihalniku	Podturn			x				x				x
20	2881	Rupa na Brodu	Brod	x			x						x	
21	4188	Volčja jama	Volčja jama		x		x						x	
22	4372	Straško brezno	Vavta vas			x	x						x	
23	4835	Gabrška jama	Gaberje		x					x			x	
24	5145	Čebularca	Zajčji vrh		x					x			x	
25	5149	B. XII zbora	Poljane			x	x						x	
26	5159	Keltska jama	Meniška vas			x					x			x
27	5160	J. pred spomenikom	Podstenice		x	x								x
28	5319	B. pri logarnici	Pogorelec			x	x							x
29	5323	B. pri zidanici	Poljane			x	x						x	
30	5324	B. na Riglju	Poljane			x	x						x	
31	5328	Kevder	Verdun		x		x	x			x	x		
32	5459	B. v ovinku	Podhosta			x	x						x	
33	5470	Jamica	Soteska			x	x						x	
34	5565	B. pod Mehovim	Podgrad			x	x						x	
35	5568	Badovinčeva jama	V. Cerovec			x				x			x	
36	5569	B. v Kančen dolu 1	Dolž			x	x			x			x	
37	5570	B. v Kančen dolu 2	Dolž			x	x						x	
38	A*	Izvir v Poljanah 1	Poljane		x		x						x	
39	B*	Izvir v Poljanah 2	Poljane		x		x						x	
40	C	Udor na Žefranovem	Gotna vas		x					x			x	
41	D	B. ob Kravtovi cesti	Poljane			x	x	x			x		x	
42	E	Pihalnik Rožek	Podturn			x	x				x			x
43	F	B. nad Obrhom	Obrh			x	x				x		x	
44	G	B. nad Poljanami				x	x						x	

Tabela 2: ONESNAŽENE JAME V OBČINI TREBNJE

št.	K. Š.	OBJEKT		VRSTA			ODPADKI				ČAS		
		IME	KRAJ	VODNA JAMA	SUHA JAMA	BREZNO	GOSPODINJSKI	KOSOVNI	FEKALIJE	MIRHOVINA	POŠKODBE	STALNO	OBČASNO
1	104	Velika jama	Trebnje	x						x			x
2	162	Črna jama	Preska			x	x			x		x	
3	163	Koprivnica	Rdeči kal	x						x		x	
4	164	Mala vratnica	Rdeči kal			x	x					x	
5	179	Jama na Dobravi	Dobrava			x	x			x		x	
6	181	Kramarjeva rupa	Artmanja v.		x		x			x		x	
7	185	Mišnica	Vrbovec	x			x			x		x	
8	186	Velika vratica	Rdeči kal			x	x						x
9	394	Mala jama	Trebnje		x					x		x	
10	641	Jama v Mirni	Mirna		x		x					x	
11	2365	Rupa 1	D. Ponikve	x			x			x		x	
12	2366	Rupa 2	D. Ponikve	x			x			x		x	
13	H	Jama v Preski	Dobrníč			x	x					x	

Zbrani podatki nas opozarjajo, da smo na območju obeh občin do sedaj onesnažili 57 kraških objektov, od tega 44 (13 % do sedaj registriranih) v novomeški in 13 (20 % do sedaj registriranih) v trebanjski občini. Mogoče se bo zdel komu odstotek zanemarljiv, vendar je zaskrbljujoče predvsem to, da je onesnažena praktično večina objektov v bližini naselij.

Med onesnaženimi objekti prevladujejo brezna (32 ali 56 %), ki so »primernejša« za odlaganje. Onesnaženih jam je 25 (44 %), vendar so to večinoma jame z brezastim vhom, medtem ko so za vodoravne jame značilne poškodbe kapniškega okrasja (8 ali 14 %). Štirje manjši objekti so popolnoma zasuti.

Onesnaževalci so gospodinjstva (40 ali 73 %), zato tudi prevladujejo gospodinjski odpadki: plastika, steklo, pločevina, papir. Kosovni odpadki (bela tehnika, karoserije vozil) redkeje zaidejo v jame, našli smo jih le v štirih objektih.

Posebnost med raznovrstnim odvrženim materialom prav gotovo predstavljajo kadavri domačih živali, ki jih ljudje že od nekdaj radi odmetavajo v jame (18 ali 33 %).

Onesnaževanje kraškega podzemlja najbolj ogroža podzemeljsko vodo in s tem tudi bogato in enkratno podzemsko favno in seveda nas, žejne porabnike pitne vode, ki se skorajda ne spomnimo več, kdaj smo zadnjič pili čisto, neoporečno vodo. Dosedanje raziskave virov pitne vode v občini Novo mesto kažejo, da se njena kvaliteta slabša, saj je po bakterioloških kriterijih večina izvirov le izjemno primerna za pitje. Kraški objekti so vhod v občutljiv naraven sistem. Tu je možnost za hiter vdor škodljivih snovi do podzemne vode. K temu veliko pripomore velika prepustnost kamnin, ponekod plitvo pretakanje podzemne vode in naseljenost kraškega ozemlja.

Onesnaženje kraških objektov še dodatno stopnjuje celovito ogroženost okolja, ki ga požiramo z divjimi smetišči, nesmotrno urbanizacijo in industrijo. Tako smo si uničili gozd, zapravili pitno vodo in zdravo okolje na Dolenjski, moji onesnaženi deželi.

Rešitev problema

Sedaj smo zopet na vrsti ljudje (tako smo zapisali v najpomembnejše družbene plane), na vrsti, da ne propademo kot naši gozdovi, temveč da si ponovno zagotovimo človeka vredno okolje!